

A to pretentious try to write a story of how i might have felt to grow up in Nazi-Germany, in a mixed diary/letter/campfire tale format. Made as an assignment in Swedish during my final year before entering university level education.

de Gråa dagarna

Mycket finns att säga om Tyskland i början av 30-talet. Men jag skall inte prata om politik, vilket vanligtvis blir fallet när man tar upp denna hemska tid, nej jag skall berätta om mina uppväxtår. Kanske inte de allra lyckligaste, men definitivt de enda jag har haft. Det jag skall berätta kommer dels från egna minnen och dels från min döda moders anteckningar som jag fann i ett bankfack i krigsslutet. Det var i Schweiz hon hade haft bankfacket, och dit kom jag på genomresa efter krigsslutet år 1945. Jag var på flykt, inte för mina brotts skull, de var ringa i jämförelse med vad alla andra hade gjort under kriget, och jag var en fri man, nej det var inte därför. Jag var ju som vilken annan "Volksturmsoldat" som helst, eller soldat är kanske en ren överdrift, vi var ju bara barnungar, varav jag med mina 19 år var äldst. Vi var hopradsade i de sista galna försöken att försvara ett rike som var dömt av sina egna brott. Nej, det var inte därför. Det var för minnenas skull, och för hånet, från människor som aldrig kommer att kunna sätta sig in i den situation jag befann mig i. Jag kunde inte tänka mig att spendera resten av mitt liv i ett land av minnen, där minnena konsekvent hindrade en från att söka arbete eller någon form av gemenskap. Efter tio långa år av minnen och hån så lämnade jag slutligen mitt hemland för ett nytt. Vid 28 års ålder utvandrade jag till Argentina och det är där jag nu skriver dessa ord. Argentina är ett fint land, om än vanvårdat av dåligt styre, så råder där samma regel som i alla länder. Bara man har pengar så har man inget att frukta om huvudet inte blir för stort. Efter den här inledningen så tror ni säkert att jag tillhör den gamla skolan, men inget är mer fel. Okej, jag kan väl erkänna att jag för alltid kommer att känna mig som tysk först och främst, men jag är betydligt mer assimilerad än de som sökts, men aldrig funnits. Det är mitt namn på de förstörde mitt hemland, de pampar från tredje riket som aldrig kom inför rätten i Nürnberg. För precis som jag älskar Tyskland, eller i alla fall minnet av Tyskland som jag har, det från mina första år, innan de vuxna bestämde min framtid på ett rått och brutalt vis, så älskar jag Argentina, mitt nya hemland. Jag hade kunnat skylla dessa naiva människor för mycket, men det låter jag bli. Jag har svårt att förstå, men jag orkar inte hata längre. Denna berättelse är en uppgörelse med mitt förflutna och inget annat. Precis som min flykt ett försök att bli av med de obehagliga minnen och mardrömmar som jag drömt allt sedan mamma försvann från mig i tidiga år och de jag har från min tjänstgöring i det poänglösa försvaret av Berlin i början av 1945. Om ni undrar varför berättelsen till en början är uppdelad i datum så är det för att jag utgått från min moders anteckningar, som var i form av en dagbok.

- Manfred Reikne, Buenos Aires 1965

1927

Juli 1927

Idag fyller min son, mitt enda barn, 2 år och jag oroar mig för framtiden på ett vis som jag inte gjort innan. Har det möjligtvis med min son att göra, eller har det med utvecklingen omkring mig att göra. All den skrämmande dekadans som jag ser bland mina vänner och bekanta och all den misär som jag ser bland andra fattigare människor. Varför skall vi straffas för våra generalers och vår f.d. kaisers storhetsvansinne i det stora kriget för snart tio år sedan? Varför kan inte de s.k. allierade inse orimligheten i den skuldbörda som de kollektivt lagt på det tyska folket? Varför inser de inte att det bara är en tidsfråga innan folk börjar lyssna på den galne korpralen nere i Bayern, ni vet han som predikar denna omänskliga filosofi. Det är i alla fall vad min man har sagt mig. Själv vet jag inte, för jag är ju inte så insatt i politiken. Jag blev dock rejält orolig när han kom tillbaka för sent från arbetet igår. Han hade en stor blåtira som han vägrade tala om för mig varifrån han hade fått den. Jag tycker att han borde vara lite försiktigare med vad han säger, för även om vi lever i demokrati för tillfället, så finns det ju folk som vill ha bort den. Om inte annat så borde han tänka mer på sin lille son och vilket framtid han skall få i en allt kallare värld. Mitt lilla barn, hur skall det gå för honom i en allt kallare värld? När han mottog dopet, låg inte uppmärksamheten på honom vid sakramentet utan alla stirrade istället på Fritz, min mans, fula blåtira. Man kunde höra snacket på avstånd. Jag skriver nu alltmer sällan på grund av att Manfred, min lille sän kräver mer och mer tid. För honom hoppas jag och ber att han inte drabbas av den kalla kyla som sakta smyger sig in i vårt hemland.

Augusti 1927

Det var länge sedan senast, men å andra sidan så har det ju inte hänt något på ett bra tag, förutom att vi nu har fått en sån där skrikande galning i vårt kvarter också. Det är vår granne, Heinrich som har konverterat till denna hatets religion. Förut hade jag ganska höga tankar om honom, men nu vet jag inte riktigt om jag längre kan lita på några utomstående. När jag vaknade i morse, var lille Manfred fortfarande inte vaken och tur var det, för någon hade klottrat med stora bokstäver "LANDSFÖRRÄDARE" på vår dörr. Vi har ingen aning om vem som skrivit så på vår dörr, men jag tror Heinrich om det. Fritz gick direkt ner till polisen och anmälde händelsen, men de sa att inget brott hade blivit begått. När han återkom med tunga steg hem så sa han detta till mig och jag undrade varför. Han hade inget svar utan begav sig istället tyst och mumlande till sitt jobb. Nu över till något roligare. Idag sa Manfred sitt första ord, jag vet inte hur det kommer sig att det blev just "korpral", förmodligen har det med mina och Fritz högljudda diskussioner om världsläget att göra. Hoppas nästa ord han lär sig inte blir ett ord som klingar lika illa i mina öron som det här. Sedan jag skrev sist så har han också tagit sina första, vacklande steg. Jag betraktar honom med en moders ömhet varje gång jag ser hans stapplande försök och hoppas att han kommer att få en fin framtid, som det intelligenta och rara barn han är.

1929

Juni 1929

Så har det då hänt. Den galne korpralen har fått vatten på sin kvarn. Läste i dagens tidning om att aktiebörsen på Wall Street i New York, i det stora landet i väster, hade drabbats av stora kursfall. Reaktionerna av detta sägs sprida sig som ringar på vatten. Snart sticker väl krisen upp sitt fula tryne här också. Undrar hur det kunnat bli så där, att några människors misstag så långt borta, kan orsaka så mycket skada här. Nu över till något mer uppmuntrande nyheter. Heinrich har tvingats att flytta härifrån. Han blev till slut alldeles för stökig för hyresvärderna. Men det negativa är ju att med den rådande utvecklingen, så kommer det kanske fler som han hit. Vilket man inte får hoppas. Nåja, för tillfället är jag glad så länge som Fritz får behålla sitt jobb. Han sitter i och för sig ganska säkert, men i tider som denna så vet man aldrig. Lille Manfred är inne på sitt fjärde levnadsår nu och är en vis och förstående liten pojke som är till hjälp mot ensamheten här hemma. Det är lite tråkigt att vara hemma så här mycket. Just nu vill jag bara bort. Bort från den här hemska platsen som vårt blivit.

Juli 1929

Den ekonomiska krisen blir bara värre och värre. Det har gått så långt nu så att det kallas depression. Det är till och med värre än 1923, även om priserna inte stiger lika fruktansvärt denna gång som då. Marken står stabilare idag än den gjorde då. Men det som händer runt omkring är däremot mycket värre än då. Klart, vi har det inte sämre rent fysiskt, förutom min käre Fritz som blivit jagad genom parken ett antal gånger, av dårarna. Nej, människorna ser ut att lida psykiskt mycket värre denna gången. För bara ett halvår sedan så skulle jag aldrig kunnat tro att dårarna skulle kunna samla ihop folk i den grad som de gör idag. Jag börjar bli riktigt orolig för lille Manfreds skull. Skall han behöva växa upp i ett samhälle dominerat av den där figuren? Den där löjlige korpralen? Det är märkligt att folk inte längre kan skilja på gott och ont utan blandar ihop de båda.

December 1929

Julafton... Men det verkar inte finnas någon glädje i luften. Snarare är det hat som ligger luften. Ingen glädje, ingen kärlek utan bara brutalt hat. Fler och fler visar sin misstro mot regeringen, men de verkar tro att man blir friare genom att inbjuda till mer förtryck. Det är ju inte bara de ena dårarna som går framåt i antal anhängare. Idag är det lille Manfred fjärde julafton, och den kunde väl ha varit muntrare, men så länge både jag och Fritz, är så oroliga över framtiden så blir det inget bra firande. Men så länge krisen håller i sig så måste vi ändå spara, så även om humöret hade varit på topp så hade det nog inte blivit speciellt mycket jul i alla fall.

December 1929

Det fjärde nyåret sedan Manfred föddes, och han är fortfarande mitt enda barn. Jag skulle gärna vilja ha fler, men med dagens framtidsutsikter så vågar man ju inte. Jag vill inte föda några barn till en värld där den där galningen styr. Fritz visar full förståelse för mitt beslut, men har tror inte för en sekund att dårarna kommer till makten här. Jag hoppas också det, och hoppas att de nya decenniet inte för någon valseger för någon av dårarna. Januari 1930 Det börjar kännas som mina förhoppningar var fel. Igår var det tredje gången det var kravaller mellan kommunister och som de kallar sig, nationalsocialister här utanför på Potsdamer Platz. Hittills har vi lyckats att skydda Manfred från att se det brutala våldet, men frågan är nog inte om utan när han för första gången får skåda det brutala våldet i ögat.

Det är ungefär från och med detta datum som jag kommer ihåg de första minnena i mitt liv. Det är som ni nog kan tänka, ett ganska hemskt minne. Det handlar om en gång detta år som jag var ute och gick tillsammans med min pappa. Jag hade väntat länge på detta tillfälle, för det var inte ofta som jag fick tillfälle att ut och gå med min fader. Han var nämligen i stort sett aldrig hemma. Att ta en promenad är en aktivitet som jag älskat enda sedan barnsben, och som jag ännu ägnar minst en timme om dagen åt. Åter till vad det var jag skulle berätta, jo det var så här; Pappa hade just hjälpt mig att klä på mig för promenaden, ty det är ganska kallt vid den här tiden på året i Berlin, inte som här i Argentina, varmt och skönt, Vi lämnade lägenhet och hade väl hunnit gå sådär en 500-600 meter, då ett koppel ganska ohyfsade ungdomar kommer fram till oss. De börjar bråka och pappa får en knuff rakt in väggen. Just då så förstår jag inte vad som händer, men jag kan i alla fall erinra mig om att jag hörde uttalanden som "Jävla socialistpack" och dylikt fällas. Som tur var så kom polisen i tid, en av de som inte tagit parti i konflikten och körde bort ungdomarna. Pappa klarade sig med några skråmor, och klarade mig helskinnad i och med att de inte tog notis om mig. När vi kommer hem blev mamma över sig av oro och pappa försäkrade att jag inget sett. En uppenbar lögn som jag inte förstod då, och lät vara. Det var överhuvudtaget mycket oroliga år, då runt kring 1930, det av dessa åren jag minns och inte har förträngt. Ett annat av de minnen som knivskarpt etsat sig fast i mitt minne är det tillfälle då jag först, bevittnade våld som får det ovanstående att framstå som en bagatell. Det var en gång, strax innan jag skulle lägga sig, eller vad ska man säga, efter. För mamma trodde ju att jag skulle lägga mig när hon ville det, men jag satt uppe och stirrade utöver torget, genom fönstret i mitt rum. När jag satt där och funderade över vad alla dessa människor som strömmade över torget sysslade med, så fick jag en obehaglig överraskning. Utan förvarning så började två större grupper utav människor, varav de ena liknade de råbusar som angripit mig och pappa dagen innan, springa över torget. Det såg ut som de som likt busarna bar bruna skjortor förföljde den andra gruppen av människor. Jakten varade dock inte så länge, utan förändrades till, vad jag idag skulle kalla, regelrätt slag, mellan enligt vad jag förstätt senare, kommunister och nationalsocialister. Medan jag satt där helt förstummad av vad jag såg ute på gatan så kom mamma in, och såg att jag satt och stirrade. Hon sade till mig att jag skulle sluta titta ut genom fönstret, för det var inget jag borde se. Jag borde i stället lägga mig och sova. Efter denna händelse, så fick jag byta rum, till ett vars fönster inte vätte mot torget.

1930-1938

Min lille sons femte födelsedag. En dag av lycka, bland alla dessa dystra dagar. Fritz har inte varit sig själv sedan han blev slagen under en promenad för några månader sedan. Han har liksom blivit allt mer och mer svartsynt. Han tror inte längre på att något går att rädda. Han har föreslagit att jag och Manfred flyttar hem till hans moders gods, som ligger flera mil utanför Berlin. Han tror att vi är tryggare där. Jag hoppas att han har rätt, för även om jag inte gillar hans moder, så är hon i alla fall många hundra gånger bättre än det där packet som kallar sig nationalsocialister. Några veckor senare flyttade jag och mamma iväg till farmors gods. Vi hade ju den fördelen som inte många hade på den tiden. Vi tillhörde överklassen vilket gjorde att vi in i det längsta kunde fly från problemen. Tiden på farmors gods var en mycket trevlig tid, men inga minnen har etsat sig fast, i alla fall inte på det sättet som de hemska minnena från tiden som komma skulle. Det hela började med budet om min faders död i början av 1933. Nationalsocialisterna, eller Hitler, om man kan lägga all skuld på en enda person, hade just tagit makten, och i ett trollslag så hade han / de förvandlat den bräckliga demokratin till diktatur. Jag kan inte hjälpa det, men jag tror fortfarande och har trott i alla år, att min faders död hade något med den nyligen inrättade säkerhetspolisen att göra. Som regimkritiker och från överklassen så var han ju en fara för den nya

regimen. När vi var på begravning, så passade också regering på att expropriera farmors tillgångar, eller i alla fall de som hon inte hunnit flytta till Schweiz. Denna händelse orsakade nu den andra flytten i mitt liv, fast nu till ett annat land, Österrike, där en avlägsen släkting till mamma tog emot oss med öppna armar. Fast det hjälpte ju inte så mycket, för även om jag hade ytterligare några fina år i Österrike, de gamla Habsburgarnas land, så var mamma redan en bruten människa. Pappas död hade tagit henne mycket hårt, och hon kom aldrig mer över den, medan hon var i livet. Ett liv som snart skulle vara slut. Det kom sig nämligen så att det gick några år, och Tysklands nye ledare, började utöva påtryckningar för att Österrike skulle anslutas till huvudlandet. För att förena det tyska folket sa han, men hans egentliga syften var nog inte dylika, utan förmodligen betydligt hemskare och råare till sin natur, än den nationalromantiska bild han försökte måla upp. Men, mamma, kunde inte köpa lögnen, utan den hemska dagen då Hitlers trupper marscherade i Österrike, var samma dag som jag blev föräldralös. I sin fast övertygelse om att hon skulle möta samma öde som sin man, min fader, så skrev hon ett avskedsbrev och skänkte sitt liv till den blåa Donau. Min mormors farbroders son, Mattias, förstod allvaret i situationen, och förstod också att han ensam inte kunde få en nation av dårar på fall, så han tänkte till skillnad från mamma och pappa, att det var bäst att ligga lågt och vänta till tillfället kom, då man skulle bli av med förtryckarna.

1939

För min egen säkerhets skulle så valde Mattias, att skicka mig till Hitlerjugend, vilket kanske ni inte ser som ett vist val, men ni tror ju att man hade möjligheter att välja sin politiska inriktning på den tiden. Det var första gången som jag, 14 år gammal kom i kontakt med det nazistiska propagandamaskineriet. För mig gjorde vad som sades på "lektionerna" kanske mer ont än för någon annan, då min mamma uppfostrat mig enligt medmänskliga principer. Men jag gjorde som Mattias sagt till mig. Jag satt lungt och stilla och tittade på filmerna och lyssnade på dravlet. Jag ville för pappas och mammas skull överleva denna vedervärdiga regim. Det skulle komma en dag då den fick göra upp med sina brott, det visste jag redan då. Att jag inte drogs med i stämningen, på samma sätt, gjorde dock snart min gruppledare uppmärksam, Men hans uppmärksamhet lyckades jag avleda, genom att ange de riktiga benhårda nazister jag kände som judevänner. Jag fick beröm medan de "oskyldigt" släpades bort till ett öde som jag inte önskat någon, men vad kunde jag veta då? Det gällde främst att rädda sitt eget skinn, man vågade inte rädda någon annans. Detta är en av de saker som gnager mitt samvete än i dag, tanken som jag ännu inte lyckats få bort. Varje natt dyker den upp igen och igen och maler mitt samvete till sand. Jag plågas oerhört av denna börda, men vad kan jag göra, både de och deras släktingar är sedan länge borta, och det är delvis mitt fel. Men det var som sagt en kamp mot tiden, en kamp för att överleva ytterligare några sekunder i en värld av hat. I radion, som inte gick att undvika längre hörde vi propagandaministeriets lögn, i en aldrig sinande takt, varje vaket ögonblick, och man fick verkligen var stark för att stå emot och skölja ut de små sandkorn av sanning som faktiskt fanns där. När beskedet slutligen kom, om att det andra världskriget hade kommit, så förstod jag att de allierade hade gjort för stora eftergifter, och att detta skulle bli ett helvete utan like. Just den dagen då propagandan spreds ut, och berättade om Polens orättfärdiga attack på det tyska riket, den dagen, den första september, kommer alltid att vara inbränd i mitt minne, ett minne som innehåller så mycket, men så mycket som aldrig vill försvinna därifrån. När året var slut så hade allting förändrats. De allierade som jag satt mitt hopp till stod fortfarande passiva och tittade på när kriget förflöt. Vid årslutet så hade ingen annan reaktion än krigsförklaringen kommit, enligt vad jag kunde uttyda och när nyåret kom så kände jag en enorm tröstlöshet.

Kriget

De första åren av 40-talet innebar för mig bara en enorm tröstlöshet, och väldigt mycket marscherande. Min kyla för mina egentliga känslor, började besvära mig nåt enormt, och ensamheten trängde på. Jag kände mig ensam i en nation av dårar, och kunde bara känna falsk stolthet. Efter ett tag började det dock kännas på ett annat vis, jag hade vant mig vid min roll, för mig blev dagarna i HJ bara som ett skådespel, där jag var huvudaktör. Jag slutade formligen tänka efter ett tag, eftersom det bara gjorde ont och inte gjorde någonting bättre. Jag hörde om gamla grannar och skolkamrater som försvann eller stupade i kriget, som tycktes bara bestå av en ändlös räckta tyska segrar. Jag gladdes motoriskt åt dessa, och blev lika motoriskt förfärad när det började gå utför, för oss och för vårt "tusenåriga" rike. Innerst inne i mig väcktes dock den låga av hopp som sedan länge varit släckt. Samtidigt så märkte jag hur vår träning blev intensivare och intensivare och hur alltfler och fler fick besked om att deras pappa, eller broder hade

stupat vid östfronten. Jag fick en konstig känsla av att det snart var min tur att gå ut i kriget. Mina farhågor besannades när de äldsta i min grupp inom HJ, forslades bort till den slaktplats som östfronten hade blivit. Dock kom det att hända en sak som blev till en välsignelse för mig, eller i alla fall sparade mig från krigets vanvett några veckor. Jag välte med min cykel och av olyckan blev jag halt på en benet. Fast vem vet, det hade kanske varit bättre att dö vid fronten, än att leva med dessa fruktansvärda samvetsksval, vem vet. I slutet av 1944 blev jag dock skickad till min barndomsstad Berlin, precis innan staden jag befann mig i föll i de allierades händer. Ibland kan man tala om otur, men tänkte jag, har jag uthärdat så här mycket så skall det gå lite till också. Föga visste jag då att det värsta skulle komma. Väl framme i Berlin blev jag nämligen kallad till tjänst i Volksturm, det sista patetiska försöket till försvar av mitt dömda land. De gav mig ett gevär, och en handfull patroner och några stycken luggslitna stackare att utbilda på att använda detta vapen. Jag försökte ju så gått jag kunde och fick ordning på den grupp som stod under mitt befäl, för falla i kommunisternas händer var ju inte vad jag hoppats på, men det var vad de sade att skulle ske om jag inte kämpade flitigt. De sex månaderna i Volksturm är nog något av det hemskaste jag någonsin upplevt, nästan i klass med avslöjandet av brotten som skyllades på alla men inte var allas verk. Vi slogs och retirerade hela tiden, med ständigt brist på ammunition och rädsla bland medlemmarna i gruppen, och efter fem månader var vi tillbaka varifrån vi rest ut för att försvara fronten, bara med den tydliga skillnaden att fronten, hade följt med oss denna gång. Det spelade liksom ingen roll hur många fiendesoldater man sköt, det kom ändå fler hela tiden. Men jag gjorde vad jag kunde, räddade de i min grupp som gick att rädda, och fick för det, några dagar innan han tog sig själv av daga, en medalj av den man som förstört mitt land. Det var så mycket jag velat göra med den mannen, men när jag väl hade tillfälle så kunde inte jag göra någonting, för som det sagts, något speciellt med hans ögon, som fick all min bitterhet att stanna inom mig och jag gick bara om än lite skamset tillbaka till min post. När han några dagar senare var död, så överlämnade jag mig och mitt förband, eller sammanrafsade grupp i amerikanarnas händer, varefter jag som befäl i gruppen fick skaka galler i det zoo, där jag gått och tittat på djuren som liten. Jag släpptes dock efter ett tag då de övertygats om att min roll i det hela var minimal. Men i och med, vad min mamma kallade "den galne korpralens" krig och min krigstjänst så försvann de sista bitarna av den barndom som för mig alltid var ofullständig. Brottstycken av den minns jag som glada, men när jag tänker tillbaka på den så drabbas jag av sorg, mycket på grund av min mammas och pappas förtidiga död och egen alienation i ett samhälle som jag lyckades överleva i trots att oddsen inte var de bästa.